

Thực trạng dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực

Nguyễn Anh Tuấn

Email: nguyentuandhct@gmail.com
Trường Đại học Chính trị - Bộ Quốc phòng
Xã Thạch Hòa, huyện Thạch Thất,
Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: Hệ thống lí luận và thực tiễn về dạy học theo tiếp cận năng lực đã khẳng định rằng, đây là hướng tiếp cận có thể bảo đảm cho giáo dục đại học nói chung, giáo dục đại học trong quân đội nói riêng đào tạo được nguồn nhân lực chất lượng cao, thúc đẩy sự phát triển của xã hội, quân đội. Bài viết trình bày thực trạng dạy học môn Giáo dục học quân sự ở 5 trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực, gồm: nhận thức về sự phù hợp của dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực; thiết kế bài học theo tiếp cận năng lực; sử dụng phương pháp dạy học theo tiếp cận năng lực và kết quả hình thành năng lực sư phạm quân sự cho học viên thông qua dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội. Qua phân tích thực trạng, bài viết sử dụng kiểm định Independent Sample T-test để đánh giá sự khác biệt giữa ý kiến của cán bộ quản lí, giảng viên và học viên về các nội dung khảo sát.

TỪ KHÓA: Dạy học theo tiếp cận năng lực, Giáo dục học quân sự, trường đại học trong quân đội.

→ Nhận bài 22/5/2023 → Nhận bài đã chỉnh sửa 06/6/2023 → Duyệt đăng 20/8/2023.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12320107>

1. Đặt vấn đề

Đội ngũ cán bộ, sĩ quan ở các đơn vị cơ sở trong quân đội là lực lượng trực tiếp chỉ huy, quản lí cán bộ, chiến sĩ thuộc quyền thực hiện các chế độ, nền nếp chính quy, chấp hành pháp luật Nhà nước, kỉ luật quân đội; vừa là người giáo viên trực tiếp tổ chức huấn luyện, giáo dục quân nhân theo nội dung, chương trình huấn luyện, chỉ lệnh và kế hoạch huấn luyện đề ra. Để huấn luyện, giáo dục quân nhân có bản lĩnh chính trị vững vàng, có ý chí quyết tâm cao, sẵn sàng nhận và hoàn thành thắng lợi mọi nhiệm vụ được giao đòi hỏi người cán bộ, sĩ quan quân đội phải có hệ thống năng lực sư phạm quân sự.

Các trường đại học trong quân đội với mục tiêu “Đào tạo đội ngũ cán bộ quân đội có bản lĩnh chính trị vững vàng, phẩm chất đạo đức tốt, tuyệt đối trung thành với Đảng Cộng sản Việt Nam, với Tổ quốc, với Nhân dân; có trình độ kiến thức, năng lực toàn diện, hoàn thành tốt chức trách, nhiệm vụ được giao theo mục tiêu, yêu cầu đào tạo,... đáp ứng yêu cầu xây dựng quân đội và bảo vệ Tổ quốc” [1, tr.1]. Trước yêu cầu xây dựng Quân đội Nhân dân Việt Nam chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, đòi hỏi: “Công tác giáo dục, đào tạo phải tiếp tục đổi mới một cách cơ bản và toàn diện từ việc đổi mới mục tiêu, nội dung chương trình và phương pháp giảng dạy để đảm bảo người học có thể đáp ứng được những yêu cầu nhất định” [2, tr.11]. Trong đó, dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực có ý nghĩa quan trọng, góp phần hình thành và phát triển năng lực sư phạm quân sự cho học viên - những cán bộ, sĩ quan quân đội trong tương lai tiến hành tốt hoạt động huấn luyện, giáo dục quân nhân ở các đơn vị quân đội.

2. Nội dung nghiên cứu

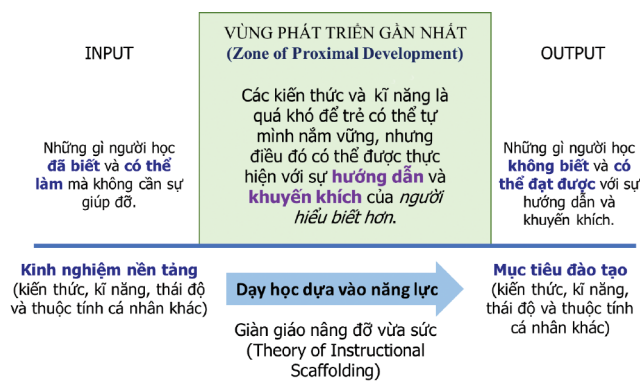
2.1. Khái niệm năng lực sư phạm quân sự và dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực

2.1.1. Khái niệm năng lực sư phạm quân sự

Hiện nay, có rất nhiều định nghĩa về năng lực được đưa ra xuất phát từ nhiều hướng tiếp cận trong những bối cảnh khác nhau. Nghiên cứu năng lực sư phạm - năng lực chuyên biệt đặc trưng của nghề dạy học, Trần Thị Hà Giang và Nguyễn Ngọc Mai cho rằng: “Năng lực sư phạm là tổng hợp các phẩm chất tâm lí và khả năng chuyên môn đáp ứng những yêu cầu hoạt động sư phạm của người giáo viên, đảm bảo cho hoạt động ấy diễn ra nhanh chóng thành thực và đạt hiệu quả” [3, tr.94]. Nguyễn Hồng Hải nhấn mạnh: “Năng lực của giáo viên là tổng hợp những yếu tố như kiến thức và tầm hiểu biết, kĩ năng sư phạm, phẩm chất nhà giáo có mối quan hệ hữu cơ, đan xen tác động lẫn nhau hợp thành một hệ thống hoàn chỉnh trên nền tảng trình độ tri thức tổng thể, giúp cho giáo viên thực hiện có hiệu quả nhiệm vụ dạy học, giáo dục học sinh” [4, tr.10]. Trong lĩnh vực quân sự, Từ điển Giáo dục học quân sự định nghĩa: “Năng lực sư phạm quân sự là tổng hợp các phẩm chất tâm lí và khả năng chuyên môn đáp ứng những yêu cầu hoạt động sư phạm trong lĩnh vực quân sự” [5, tr.214]. Như vậy, có thể hiểu năng lực sư phạm quân sự là tổ hợp các thành tố kiến thức, kĩ năng và thái độ của người cán bộ, sĩ quan, đảm bảo cho hoạt động huấn luyện, giáo dục quân nhân diễn ra nhanh chóng đạt kết quả trong điều kiện môi trường hoạt động quân sự ở đơn vị quân đội.

2.1.2. Dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực

Dạy học theo tiếp cận năng lực dựa trên lí thuyết về vùng phát triển của Lev Vygotsky, lí thuyết đường phát triển năng lực của R. Glaser và lí thuyết của G. Rasch về vị trí năng lực học sinh [6]. Theo McLeod, S. A: Để thực hiện hoạt động dạy học theo tiếp cận năng lực cần phải làm rõ cơ chế tích lũy và phát triển của năng lực học sinh. Đến nay, lí thuyết về vùng phát triển gần nhất (Zone of Proximal Development) của Lev Vygotsky có thể được sử dụng để giải thích sự tích lũy chung và đang phát triển của năng lực [7]. Theo Bùi Minh Hải: “Một học sinh đang ở trong khu vực phát triển gần nhất cho một nhiệm vụ cụ thể, việc cung cấp sự hỗ trợ thích hợp sẽ mang lại cho học sinh đủ “động lực” để đạt được nhiệm vụ... Những kinh nghiệm nền tảng (kiến thức, kĩ năng và thái độ) của học sinh đóng vai trò là yếu tố đầu vào (Input), thêm vào sự hướng dẫn và khuyến khích của những người hiểu biết hơn, học sinh sẽ đạt được mục tiêu đào tạo hay kết quả đầu ra (Output). Sự thành thạo những kết quả đầu ra này lại trở thành kinh nghiệm nền tảng cho sự phát triển năng lực tiếp đó. Đây chính là cơ chế tích lũy và phát triển năng lực của học sinh” [8, tr.43-44]. Mô hình sự phát triển năng lực của người học có thể được mô tả như sau (xem Hình 1):

Hình 1: Mô hình phát triển năng lực trong giáo dục [8, tr.43]

Dạy học theo tiếp cận năng lực là quá trình dạy học hướng tới việc phát triển các năng lực cần thiết cho người học sau khi tốt nghiệp. Quá trình dạy học theo tiếp cận năng lực là một xu thế tất yếu, giúp cho người học hình thành và phát triển hệ thống năng lực giải quyết các vấn đề thực tiễn sau khi tốt nghiệp [9]. Dạy học phát triển năng lực nhằm đảm bảo chất lượng đầu ra của hoạt động dạy học, thực hiện mục tiêu phát triển toàn diện các phẩm chất nhân cách, chú trọng năng lực vận dụng tri thức của người học trong tình huống của cuộc sống và nghề nghiệp [10].

Giáo dục học quân sự là “môn học chuyên ngành của khoa học giáo dục, tập trung nghiên cứu những quy luật cơ bản của quá trình sư phạm quân sự” [11, tr.59]. Môn học này trang bị cho học viên kiến thức cơ bản, hệ thống,

khoa học, hiện đại về khoa học giáo dục trong lĩnh vực quân sự, hình thành năng lực sư phạm quân sự cho đội ngũ cán bộ, sĩ quan quân đội. Trên cơ sở tổng hợp các nghiên cứu, có thể định nghĩa: Dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực là tập hợp các thiết kế và thực hiện các hoạt động phối hợp, tương tác giữa giảng viên và học viên nhằm hình thành và phát triển năng lực sư phạm quân sự cho học viên đáp ứng mục tiêu đào tạo ở các trường đại học trong quân đội.

2.2. Thực trạng dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực

2.2.1. Giới thiệu về đánh giá thực trạng

Mục đích khảo sát: Nghiên cứu thực hiện khảo sát các đối tượng là cán bộ quản lí, giảng viên giảng dạy môn Giáo dục học quân sự và học viên để làm sáng tỏ thực trạng dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực.

Nội dung khảo sát: Nghiên cứu thực hiện khảo sát nhận thức của cán bộ quản lí, giảng viên và học viên về sự phù hợp của dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực; thực trạng thiết kế bài học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực; thực trạng sử dụng phương pháp dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực và thực trạng kết quả hình thành năng lực sư phạm quân sự của học viên.

Phương pháp khảo sát: Khảo sát bằng bảng hỏi: Bảng hỏi được thiết kế bám sát nội dung khảo sát, được thiết kế bởi thang đo 5 mức độ, với ý nghĩa như sau (xem Bảng 1).

Bảng 1: Ý nghĩa giá trị trung bình đối với thang đo

Khoảng giá trị trung bình	Mức độ đánh giá tương ứng
Mức 1 (1,0 - 1,80)	Không phù hợp/Chưa bao giờ/Không có
Mức 2 (1,81 - 2,60)	Ít phù hợp/ Ít thường xuyên/Rất ít
Mức 3 (2,61 - 3,40)	Phù hợp/Trung bình/Thường xuyên
Mức 4 (3,41 - 4,20)	Khá phù hợp/Khá thường xuyên/Tốt
Mức 5 (4,21 - 5,0)	Rất phù hợp/Rất thường xuyên/Rất tốt

Khảo sát bằng phỏng vấn: Câu hỏi phỏng vấn được thiết kế bám sát vào nội dung bảng hỏi, hoàn thiện bảng hỏi, phù hợp với đối tượng phỏng vấn (cán bộ quản lí, giảng viên và học viên) nhằm đối chiếu và xác thực thông tin thu thập được từ bảng hỏi.

Đối tượng, số lượng và thời gian khảo sát: Nghiên cứu được thực hiện tại 05 trường đại học trong quân đội khu vực phía Bắc, bao gồm: Học viện Biên phòng, Học viện Phòng không - Không quân, Sĩ quan Lục quân 1, Sĩ quan Chính trị, Sĩ quan Pháo binh với số lượng mẫu điều tra: 55 cán bộ quản lí, giảng viên và 645 học viên. Thời gian khảo sát: tháng 6 năm 2021.

Thu thập và xử lý thông tin: Nghiên cứu thu thập thông tin bằng cách phát phiếu khảo sát đến cán bộ quản lý, giảng viên và học viên theo số lượng mẫu đã chọn. Ngoài ra, tác giả tiến hành phỏng vấn một số cán bộ quản lý, giảng viên và học viên để xác thực thông tin đã thu được cũng như làm cơ sở hiệu chỉnh phiếu khảo sát. Thông tin sau khi thu thập được xử lý và phân tích bằng công cụ Excel và SPSS. Kết quả tính toán độ tin cậy Cronbach'Alpha của các nội dung được chấp nhận đạt trên 0,766.

2.2.2. Kết quả khảo sát

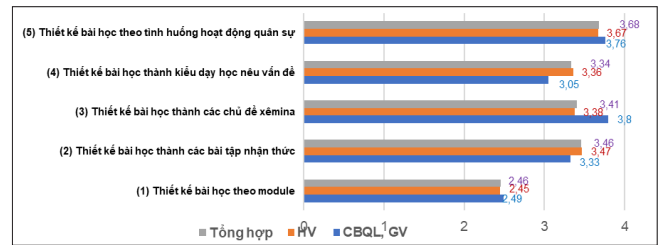
a. Thực trạng nhận thức của cán bộ quản lý, giảng viên và học viên về sự phù hợp của dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực

Bảng 2 cho thấy, tất cả các ý kiến đánh giá của cán bộ quản lý, giảng viên và học viên đều cho rằng, dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực dao động từ mức “Phù hợp” đến “Rất phù hợp”. Điểm trung bình theo đánh giá của cán bộ quản lý, giảng viên là 4,25 và học viên là 4,22 tương ứng với mức “Rất phù hợp”. Kết quả kiểm định sự khác biệt Independent Sample T-test giữa cán bộ quản lý, giảng viên và học viên cho thấy không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê giữa ý kiến của cán bộ quản lý, giảng viên và học viên đánh giá về sự phù hợp của dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực.

Có thể thấy, dạy học ở các trường đại học trong quân đội chịu sự quy định chặt chẽ của điều lệnh, điều lệ và kỉ luật quân đội; thời gian dạy học được quy định chặt chẽ, rõ ràng và được cụ thể hóa thành lịch huấn luyện, mang tính pháp lí cao; thời gian dành cho tự học của học viên được sắp xếp đan xen với việc thực hiện các chế độ, nề nếp trong ngày, nhất là đan xen với hoạt động huấn luyện sẵn sàng chiến đấu, xây dựng chính quy, rèn luyện kỉ luật. Do vậy, dạy học theo tiếp cận năng lực rất phù hợp, bảo đảm trang bị kiến thức cơ bản, phát huy tính tích cực, sáng tạo của học viên, đồng thời hình thành và phát triển cho học viên năng lực sư phạm quân sự đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ chỉ huy, huấn luyện sẵn sàng chiến đấu, bảo vệ Tổ quốc của người cán

bộ, sĩ quan ở các đơn vị quân đội.

b. Thực trạng thiết kế bài học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực

Biểu đồ 1: Đánh giá của cán bộ quản lý, giảng viên và học viên về thiết kế bài học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực

Biểu đồ 1 cho thấy, quá trình dạy học giảng viên đã thiết kế bài học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực có sự dao động từ mức “Ít thường xuyên” đến “Khá thường xuyên”. Trong đó, cao nhất là nội dung (5) Thiết kế bài học theo tình huống hoạt động quân sự với điểm trung bình là 3,68 đạt mức độ “khá thường xuyên” (cán bộ quản lý, giảng viên đánh giá điểm trung bình là 3,76; học viên đánh giá điểm trung bình là 3,67); thấp nhất là nội dung (1) Thiết kế bài học theo module có điểm trung bình là 2,46 đạt mức độ “ít thường xuyên” (cán bộ quản lý, giảng viên đánh giá điểm trung bình là 2,49; học viên đánh giá điểm trung bình là 2,45). Tìm hiểu thực trạng này, chúng tôi phỏng vấn một số giảng viên và nhận thấy việc thiết kế bài học theo các tình huống hoạt động quân sự có ý nghĩa quan trọng trong việc hình thành các năng lực sư phạm quân sự của người cán bộ, sĩ quan quân đội. Mặt khác, hiện nay, các trường đại học trong quân đội đang thực hiện đào tạo theo niên chế, chưa chuyển sang đào tạo theo tín chỉ. Do vậy, rất khó khăn cho giảng viên khi thiết kế nội dung bài học thành các module dạy học. Giảng viên rất ít khi thiết kế nội dung bài học theo module dạy học.

Ý kiến nhận xét giữa cán bộ quản lý, giảng viên và học viên có sự chênh lệch ở nội dung (3) Thiết kế bài học thành các chủ đề xêmina - đánh giá của cán bộ quản lý, giảng viên với điểm trung bình là 3,80 ở mức độ “Khá thường xuyên” trong khi đánh giá của học viên với điểm trung bình là 3,38 ở mức độ “Thường xuyên”.

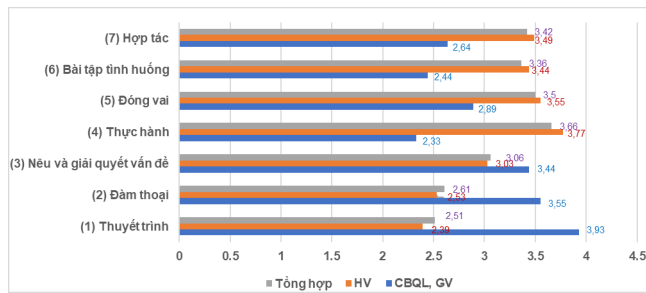
Bảng 2: Đánh giá của cán bộ quản lý, giảng viên và học viên về sự phù hợp của dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực

Đối tượng	Mức 1		Mức 2		Mức 3		Mức 4		Mức 5		Điểm trung bình
	Số lượng	%	Số lượng	%	Số lượng	%	Số lượng	%	Số lượng	%	
Cán bộ quản lý, giảng viên	0	0,0	0	0,0	11	20,0	19	34,5	25	45,5	4,25
Học viên	0	0,0	0	0,0	158	24,5	189	29,3	298	46,2	4,22

(Ghi chú: Mức 1. Không phù hợp; Mức 2. Ít phù hợp; Mức 3. Phù hợp; Mức 4. Khá phù hợp; Mức 5. Rất phù hợp)

Kết quả kiểm định sự khác biệt Independent Sample T-test cho thấy có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê giữa ý kiến của cán bộ quản lí, giảng viên và học viên ở nội dung (3) với sig. Levene’s Test for Equality of Variances 0,039 và sig. (2-tailed) ở Equal variances not assumed 0,003 đều nhỏ hơn 0,05. Các nội dung khác không có sự khác biệt.

c. Thực trạng sử dụng phương pháp dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực

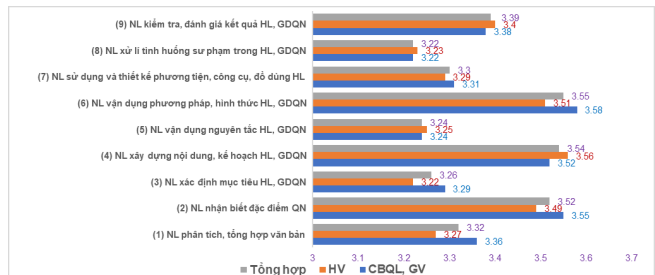

Biểu đồ 2: Đánh giá của cán bộ quản lí, giảng viên và học viên về sử dụng phương pháp dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực

Kết quả khảo sát ở Biểu đồ 2 cho thấy, các ý kiến của cán bộ quản lí, giảng viên và học viên đánh giá sử dụng phương pháp dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực dao động từ mức “Thỉnh thoảng” đến “Khá thường xuyên”. Có ba phương pháp dạy học được cán bộ quản lí, giảng viên và học viên đánh giá đã sử dụng ở mức độ “Khá thường xuyên” khi thực hiện dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực, đó là: (4) Thực hành với điểm trung bình là 3,66 (cán bộ quản lí, giảng viên đánh giá điểm trung bình 2,33; học viên đánh giá điểm trung bình 3,77); (5) Đóng vai với điểm trung bình là 3,5 (cán bộ quản lí, giảng viên đánh giá điểm trung bình 2,89; học viên đánh giá điểm trung bình 3,55); (7) Hợp tác với điểm trung bình là 3,42 (cán bộ quản lí, giảng viên đánh giá điểm trung bình 2,64; học viên đánh giá điểm trung bình 3,49). Các ý kiến của cán bộ quản lí, giảng viên và học viên cũng có sự chênh lệch đáng kể, khi đa số ý kiến của cán bộ quản lí, giảng viên đánh giá các phương pháp dạy học truyền thống như: Thuyết trình”, “Đàm thoại”, “Nêu và giải quyết vấn đề” được giảng viên sử dụng ở mức độ “Khá thường xuyên”, còn các phương pháp dạy học khác được giảng viên sử dụng ở mức độ “Thường xuyên”. Kiểm định sự khác biệt Independent Sample T-test cho thấy có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê giữa ý kiến của cán bộ quản lí, giảng viên và học viên ở 2 nội dung, đó là: (1) Thuyết trình với sig. Levene’s Test for Equality of Variances 0,009 và sig. (2-tailed) ở Equal variances not assumed 0,001 đều nhỏ hơn 0,05; (7) Hợp tác với sig. Levene’s Test for Equality of Variances 0,046 và

sig. (2-tailed) ở Equal variances not assumed 0,015 đều nhỏ hơn 0,05. Các nội dung khác không có sự khác biệt.

d. Thực trạng kết quả hình thành các năng lực sư phạm quân sự cho học viên thông qua dạy học môn Giáo dục học quân sự

Biểu đồ 3: Đánh giá của cán bộ quản lí, giảng viên và học viên về kết quả hình thành năng lực sư phạm quân sự thông qua dạy học môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo tiếp cận năng lực

Hình thành năng lực sư phạm quân sự là yêu cầu, điều kiện quan trọng giúp học viên tổ chức và tiến hành tốt hoạt động huấn luyện và giáo dục quân nhân ở đơn vị Quân đội. Kết quả khảo sát ở Biểu đồ 3 cho thấy, cán bộ quản lí, giảng viên và học viên đánh giá các năng lực sư phạm quân sự đã được hình thành thông qua dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực, dao động từ mức “Trung bình” đến mức “Tốt”. Có ba nội dung được cán bộ quản lí, giảng viên và học viên đánh giá ở mức “Tốt”, bao gồm: (6) “Năng lực vận dụng phương pháp, hình thức huấn luyện, giáo dục quân nhân” với điểm trung bình 3,55 (cán bộ quản lí, giảng viên 3,58; học viên: 3,51); (4) “Năng lực xây dựng nội dung, kế hoạch huấn luyện, giáo dục quân nhân” với điểm trung bình: 3,54 (cán bộ quản lí, giảng viên đánh giá điểm trung bình: 3,52; học viên đánh giá điểm trung bình: 3,56) và (2) “Năng lực nhận biết đặc điểm quân nhân” điểm trung bình 3,52 (cán bộ quản lí, giảng viên đánh giá điểm trung bình: 3,55; học viên đánh giá điểm trung bình: 3,49). Như vậy, các giảng viên đã nhận thức tương đối đầy đủ các năng lực sư phạm quân sự cần hình thành và phát triển cho học viên; tích cực đổi mới nội dung, phương pháp, hình thức dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực do vậy đã hình thành và phát triển được hệ thống các năng lực sư phạm quân sự cho học viên. Mặt khác, học viên ở các trường đại học trong quân đội cơ bản có xu hướng nghề nghiệp quân sự rõ ràng, động cơ học tập đúng đắn, tích cực tham gia các hoạt động học tập trên lớp cũng như tự học, ngoại khóa ở đơn vị. Do vậy, sau khi học xong môn học, học viên đã nắm vững tri thức, hình thành các năng lực sư phạm quân sự cho bản thân.

Tuy nhiên, kết quả hình thành các năng lực sư phạm quân sự cho học viên thông qua dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực cho thấy vẫn còn

những hạn chế nhất định. Phần lớn các năng lực sư phạm quân sự được cán bộ quản lý, giảng viên và học viên đánh giá hình thành ở học viên với mức “Trung bình”. Trong đó, nội dung (1) “Năng lực xác định mục tiêu huấn luyện, giáo dục quân nhân” với điểm trung bình: 3,26; (5) “Năng lực vận dụng nguyên tắc huấn luyện, giáo dục quân nhân” điểm trung bình: 3,24 và (8) “Năng lực xử lý tình huống sư phạm trong huấn luyện, giáo dục quân nhân” với điểm trung bình: 3,22. Đây là những năng lực sư phạm quân sự có vai trò quan trọng đối với người cán bộ, sĩ quan với tư cách là giảng viên, nhà giáo dục ở đơn vị. Việc xác định tốt mục tiêu, vận dụng linh hoạt nguyên tắc huấn luyện, giáo dục, phát hiện, xử lý linh hoạt các tình huống sư phạm trong quá trình huấn luyện và giáo dục quân nhân giúp thực hiện tốt mục tiêu, nhiệm vụ quá trình sư phạm quân sự ở đơn vị. Tuy nhiên, kết quả hình thành các năng lực này ở học viên vẫn còn chưa cao, chưa đáp ứng mục tiêu, yêu cầu đào tạo ở các trường đại học trong quân đội.

Kiểm định sự khác biệt Independent Sample T-test giữa cán bộ quản lý, giảng viên và học viên cho thấy có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê giữa ý kiến của cán bộ quản lý, giảng viên và học viên ở hai nội dung, đó là: (3) Năng lực xác định mục tiêu huấn luyện, giáo dục quân nhân với sig. Levene’s Test for Equality of Variances 0,017 và sig. (2-tailed) ở Equal variances not assumed 0,003 đều nhỏ hơn 0,05; (6) Năng lực vận dụng phương pháp, hình thức huấn luyện, giáo dục quân nhân với sig. Levene’s Test for Equality of Variances 0,032 và sig. (2-tailed) ở Equal variances not assumed 0,025 đều nhỏ hơn 0,05. Các nội dung khác không có sự khác biệt.

Để kiểm chứng tính chân thực của các kết quả nghiên cứu định lượng thu được, chúng tôi đã tiến hành phỏng vấn sâu một số học viên năm thứ 4 và thứ 5 với câu hỏi: *Đồng chí hãy cho biết năng lực sư phạm quân sự của đồng chí ở mức độ nào? Những khó khăn trong việc hình thành các năng lực sư phạm quân sự của bản thân?* Kết quả phỏng vấn học viên ở các trường là khá tương đồng. Về cơ bản, học viên đều cho rằng, bản thân bước đầu đã hình thành được hệ thống các năng lực sư phạm quân sự, nhất là năng lực nắm đặc điểm quân nhân, năng lực vận dụng phương pháp, hình thức huấn luyện, giáo dục quân nhân. Tuy nhiên, học viên hình thành năng lực sư phạm quân sự chưa đồng đều và chưa thực sự vững chắc. Có nhiều khó khăn trong việc hình thành các năng lực sư phạm quân sự đối với học viên, trong đó những khó khăn cơ bản học viên gặp phải, đó là: Việc xác định các năng lực sư phạm quân sự cần hình thành, phát triển cho bản thân chưa rõ ràng; chưa có tiêu chí cụ thể đánh giá năng lực sư phạm quân sự của học viên; quá trình học tập, học viên bị chi phối bởi yếu tố môi trường hoạt động quân sự - học viên phải cùng một lúc thực hiện nhiều nhiệm vụ như trực sẵn sàng chiến đấu, nhiệm vụ xây dựng chính quy, rèn

luyện kỉ luật,... Do vậy, rất khó khăn trong quá trình hình thành các năng lực sư phạm quân sự cho bản thân.

2.3. Một số khuyến nghị

2.3.1. Đối với các trường đại học trong quân đội

Trước yêu cầu nhiệm vụ quân sự, quốc phòng, bảo vệ Tổ quốc có những phát triển mới, các trường đại học trong quân đội cần tiếp tục đổi mới công tác giáo dục và đào tạo theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa; có quan điểm ủng hộ, động viên, khuyến khích giảng viên dạy học theo tiếp cận năng lực, “Coi chất lượng giáo dục và đào tạo của nhà trường là khả năng sẵn sàng chiến đấu của đơn vị” [12, tr.2].

Nhanh chóng chuyển sang đào tạo theo tín chỉ; triển khai và ban hành Chuẩn đầu ra chương trình đào tạo, làm cơ sở để xây dựng Chuẩn đầu ra môn học, bài học khoa học, phù hợp với sứ mệnh và mục tiêu, yêu cầu đào tạo ở các nhà trường.

Tiếp tục đổi mới hình thức, phương pháp dạy học theo tiếp cận năng lực, chú trọng mục tiêu hình thành và phát triển năng lực người học; đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả học tập theo tiêu chí đánh giá sự phát triển các năng lực của học viên.

Thường xuyên tổ chức tập huấn, bồi dưỡng giảng viên; chú trọng tập huấn đổi mới phương pháp, ứng dụng phương tiện, kĩ thuật dạy học.

2.3.2. Đối với giảng viên giảng dạy môn Giáo dục học quân sự

Cần nhận thức sâu sắc vai trò của bản thân và vai trò môn Giáo dục học quân sự đối với việc hình thành và phát triển năng lực, nhất là năng lực sư phạm quân sự cho học viên ở các trường đại học trong quân đội.

Tích cực học tập, tham gia tập huấn, bồi dưỡng, tự học để nâng cao năng lực sư phạm quân sự. Nắm vững và tổ chức thực hiện hiệu quả các biện pháp dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực; khắc phục khó khăn tâm lí trong sử dụng phương pháp và ứng dụng công nghệ trong dạy học theo tiếp cận năng lực.

Tích cực nghiên cứu, nắm chắc đặc điểm học viên ở các trường đại học trong quân đội để tổ chức dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực một cách khoa học và hiệu quả.

2.3.3. Đối với học viên các trường đại học trong quân đội

Cần nhận thức sâu sắc hơn về dạy học theo tiếp cận năng lực; tích cực, tự giác, chủ động trong học tập nhằm hình thành và phát triển năng lực, nhất là năng lực sư phạm quân sự cho bản thân đáp ứng yêu cầu hoạt động huấn luyện, giáo dục quân nhân ở các đơn vị quân đội.

Khắc phục những khó khăn, trở ngại trong quá trình học tập; tích cực đổi mới phương pháp học tập; thường xuyên tự đánh giá kết quả học tập theo tiếp cận năng lực.

3. Kết luận

Hiện nay, trước yêu cầu xây dựng Quân đội Nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, đòi hỏi công tác đào tạo ở các trường đại học trong quân đội phải được đổi mới mạnh mẽ theo hướng phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học. Dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực trực tiếp góp phần hình thành và phát triển hệ thống năng lực cho học viên. Kết quả nghiên cứu cho thấy, đa số cán bộ quản lý, giảng viên và học viên đều đánh giá sự phù hợp của dạy học môn Giáo dục học quân sự theo tiếp cận năng lực; quá trình giảng dạy, giảng viên đã thiết kế bài học, vận dụng phương pháp dạy học theo tiếp cận năng lực và đã hình thành được các năng lực

sự phạm quân sự cho học viên. Tuy nhiên, mức độ thiết kế bài học, vận dụng phương pháp dạy học theo tiếp cận năng lực và kết quả hình thành năng lực sự phạm quân sự cho học viên thông qua dạy học môn Giáo dục học quân sự vẫn còn những hạn chế nhất định. Từ đó, đòi hỏi các trường đại học trong quân đội phải có chiến lược chuẩn hóa đội ngũ giảng viên, phát huy vai trò tích cực, tự giác của học viên trong học tập, tăng cường công tác quản lý giáo dục, đồng thời tiếp tục đổi mới nội dung, chương trình, phương pháp dạy học theo tiếp cận năng lực, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo đội ngũ cán bộ, sĩ quan trong quân đội đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Quốc phòng, (2016), *Điều lệ công tác nhà trường Quân đội Nhân dân Việt Nam*, NXB Quân đội Nhân dân, Hà Nội.
- [2] Bùi Đức Dũng, (7/2020), *Biện pháp vận dụng lí thuyết kiến tạo trong dạy học các môn Khoa học xã hội và nhân văn ở trường sĩ quan quân đội*, Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, số 31, tr.11-14.
- [3] Trần Thị Hà Giang - Nguyễn Ngọc Mai, (10/2017), *Giải pháp nâng cao năng lực sự phạm cho sinh viên Trường Đại học Sư phạm Hà Nội đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững ngành Giáo dục - đào tạo hiện nay*, Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt, kì 2, tr.94-97.
- [4] Nguyễn Hồng Hải (02/2019), *Các yếu tố tác động đến quản lí phát triển năng lực sự phạm cho giáo viên ở các trường trung cấp trong bối cảnh hiện nay*, Tạp chí Giáo dục, số 447, kì 1, tr.10-14.
- [5] Bộ Tổng tham mưu, (2006), *Từ điển Giáo dục học quân sự*, NXB Quân đội Nhân dân, Hà Nội.
- [6] Trần Trung Dũng, (2016), *Quản lí hoạt động dạy học ở trường trung học phổ thông theo định hướng phát triển năng lực học sinh*, Luận án Tiến sĩ Khoa học giáo dục, Trường Đại học Vinh - Nghệ An.
- [7] McLeod, S. A, (2019), *What Is the zone of proximal development?*, Simply psychology, <https://www.simplypsychology.org/Zone-of-Proximal-Development.html>.
- [8] Bùi Minh Hải, (2022), *Dạy học môn công nghệ dựa vào năng lực ở trường trung học cơ sở*, Luận án Tiến sĩ Khoa học giáo dục, Trường Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [9] Ngô Thành Huyền, (7/2019), *Đổi mới quá trình dạy học theo tiếp cận năng lực ở các trường đại học công an đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình hiện nay*, Tạp chí Giáo dục, số 457, tr.21-24.
- [10] Nguyễn Thanh Thủy, (9/2019), *Tổ chức dạy học theo định hướng phát triển năng lực cho sinh viên sự phạm trong đổi mới giáo dục hiện nay*, Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, số 21, tr.34-38.
- [11] Thân Văn Quân, (11/2019), *Đổi mới chương trình môn Giáo dục học quân sự ở các trường đại học trong quân đội theo định hướng phát triển năng lực*, Tạp chí Giáo dục, số 466, tr.59-62.
- [12] Quân ủy Trung ương, (12/2022), *Nghị quyết về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng quân đội trong tình hình mới*, Hà Nội.

THE REAL SITUATION OF TEACHING MILITARY EDUCATION IN UNIVERSITIES IN THE ARMY TOWARDS THE COMPETENCE APPROACH

Nguyen Anh Tuan

Email: nguyentuandhct@gmail.com
Political University, Socialist Republic of Vietnam
Ministry of National Defence
Thach Hoa, Thach That, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *The theoretical and practical system of competence - based teaching has affirmed that this approach can ensure higher education in general and higher education in the army in particular, to train high-quality human resources and promote the development of society and the army. This article presents the real situation of teaching Military Education in five universities in the army towards the competence approach; including awareness of its suitability, designing competence - based lessons, using competence - based teaching methods, and the results of forming students' military pedagogical competence. The article uses an independent sample T-test to assess the difference among the opinions of managers, lecturers, and students on the survey contents.*

KEYWORDS: Competence - based teaching, military education, university in the army.